

Rutiner för att upptäcka och hantera våldsbejakande extremism

Dokumenttyp: Rutiner
Fastställd av: Stadsdirektör
Status: Fastställd den 5 december 2016
Giltighetstid: Gäller tills vidare

Diarienummer	KS-0224/2016
Tidpunkt för fastställande	5 december 2016
Dokumentägare	Stadsdirektör
Dokumentansvarig	Säkerhetschef
Intervall för aktualitetsprövning	Årligen
Tidpunkt för senaste revidering	
Relaterade styrdokument	Riktlinjer för det förebyggande arbetet mot våldbejakande extremism, Rutin för hot och våld i Sundbybergs stad

Dokumentet innehåller

Checklista för tecken och åtgärder kring våldsbejakande extremism	4
Var uppmärksam på om en person.....	4
Vad gör jag när.....	4
... jag upplever ett konkret hot?	4
... jag blir orolig över att en person håller på att radikaliseras?	5
... jag tror jag har sett rekryteringsmaterial, till exempel symboler, affischer, filmklipp med mera?	5
... jag tror jag har uppmärksammat rekryteringsverksamhet?	5
Vad händer sen?	5
Efter orosanmälan till socialtjänsten.....	5
Efter att information har lämnats till den lokala samordnaren	5
Tecken på oro	6
Orostecken på generell nivå	6
Orostecken bland grupper.....	6
Orostecken på individnivå.....	7
Lagstöd till åtgärder	8
Tips och kontaktuppgifter	10
Fryshuset.....	10
Nationell stödtelefon om våldsbejakande extremism.....	10
Samtalskompassen.....	10
Socialstyrelsens rapport <i>Våldsbejakande extremism – Stöd för socialtjänstens arbete med barn och vuxna</i>	10

Checklista för tecken och åtgärder kring våldsbejakande extremism

Var uppmärksam på om en person...

- visar intoleranta åsikter, förkastar demokratiska principer, är övertygad om att de egna åsikterna är de enda riktiga
- ger uttryck för konspirationsteorier, synen på andra som fiender, hat mot bestämda grupper
- argumenterar för absoluta lösningar, till exempel att en viss grupp ska bort, att samhället ska sprängas osv.
- isolerar sig eller har dåliga relationer till familjen
- hänger med nya kompisar och har relationer till personer eller grupper som ger anledning till oro, till exempel kopplingar till kriminalitet eller våldsbejakande extremism
- lägger av med fritidsintressen och lämnar gamla kompisar och gäng
- hänger på hemsidor, läser böcker eller ser film med våldsbejakande extremistiskt budskap
- är inblandad i till exempel våldsamma sammandrabbningar eller upplopp, möten med extremistiska budskap
- börjar omge sig med extremistiska symboler, klär sig enligt en viss grupps dress code eller tatuerar sig
- är inblandad i kriminalitet

Vad gör jag när...

... jag upplever ett konkret hot?

Se Rutin för hot och våld i Sundbybergs stad

1. Polisanmäl så snart som möjligt. Ta stöd av närmaste chef.
Telefon: 114 14
Internet: www.polisen.se
Besök närmaste polisstation
2. Om det gäller våldsbejakande extremism, informerar närmaste chef säkerhetschefen
Göran Forsström
08-706 8118
goran.forsstrom@sundbyberg.se

... jag blir orolig över att en person håller på att radikaliseras?

1. Berätta för din närmaste chef
2. Gör en orosanmälan till mottagningen för socialtjänsten i Sundbyberg stad. 08-706 88 00
Mån-fre 09:00-11:30
3. Närmaste chef informerar säkerhetschefen Göran Forsström
08-706 8118
goran.forsstrom@sundbyberg.se

... jag tror jag har sett rekryteringsmaterial, till exempel symboler, affischer, filmklipp med mera?

1. Skriv ner tid, datum och platsen för materialet
2. Fotografera materialet eller ta hand om det
3. Lämna informationen till den lokala samordnaren Säkerhetsenheten
08-706 8118
goran.forsstrom@sundbyberg.se

... jag tror jag har uppmärksammat rekryteringsverksamhet?

1. Skriv ner namn, tid, plats, datum, vilka personer som närvarar samt vad de pratar om
2. Lämna informationen till den lokala samordnaren Säkerhetsenheten
08-706 8118
goran.forsstrom@sundbyberg.se

Obs: om det gäller personuppgifter ska informationen lämnas per telefon eller brev, inte per e-post.

Vad händer sen?

Efter orosanmälan till socialtjänsten

När du ringer socialtjänstens mottagning gör de bedömningen om oron ger anledning till utredning, polisanmälan eller ingen åtgärd. Mottagningen informerar alltid den lokala samordnaren om att en orosanmälan har inkommit (i avpersonifierad form), oavsett bedömning. Socialtjänsten informerar också samordnaren om en oro uppstår för någon som redan är under utredning (i avpersonifierad form).

Efter att information har lämnats till den lokala samordnaren

Den lokala samordnaren använder informationen till att uppdatera den övergripande lägesbilden. Lägesbilden är grunden för planering, aktiviteter, och uppföljning.

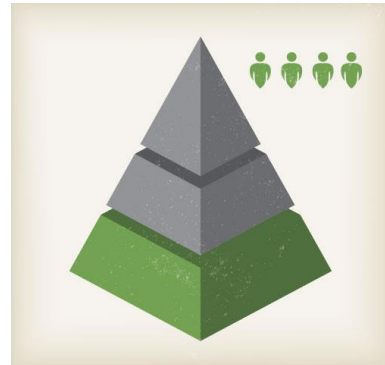
Tecken på oro¹

Den nationella samordnaren har identifierat att det förebyggande arbetet behöver ske på flera nivåer, med olika typer av insatser på olika nivåer. På samma sätt kan oros signaler finnas på flera olika nivåer. Nedan beskrivs oros signaler på en generell nivå (grön), specifik nivå (riskgrupper, gul) och individnivå (röd).

Orostecken på generell nivå

Det finns olika typer av oroande tecken som pekar på att de generella insatserna behöver stärkas i ett bostadsområde, en stadsdel eller i en kommun. Exempel kan vara:

- att många ger uttryck för en känsla av otrygghet
- att många känner och visar bristande tillit till varandra och till samhället
- att det förekommer våld, skadegörelse eller annan kriminalitet som riktar sig till specifika institutioner eller grupper av människor
- att många upplever sig diskriminerade eller orättvist behandlade
- att vissa individer eller grupper stöts bort.

För att skapa överblick kan man kartlägga hur situationen uppfattas. Vilka problem finns, vilka grupper är utsatta och vilka grupper utsätter andra? Som grund för kartläggningen kan man genomföra en trygghets- eller attitydundersökning. Den kan i sin tur mätas mot statistik över demografi, anmälda brott och socioekonomiska förhållanden.

Orostecken bland grupper

Tecken som pekar på en möjlig koppling till våldsbejakande extremism i ungdomsmiljöer har ofta att göra med ett kollektivt förändrat beteende. Det uttrycks ofta genom synliga tecken som är möjliga att uppfatta av vuxna som står i kontinuerlig dialog med unga. Exempel kan vara:

- att unga signalerar åsikter och budskap genom yttre symboler och märken
- att unga ger uttryck för olika konspirationsteorier, synen på andra som fiender, hat mot bestämda grupper
- att unga tycker att det är okej med våld i vissa

¹ Informationen är hämtad från den nationella samordnarens metodmaterial, *Samtalskompassen*. Se sida 9 för mer information om materialet.

- situationer för att protestera mot eller ändra samhället
- att unga lägger av med fritidsintressen och lämnar gamla kompisar och gäng för att ge uttryck för något av övriga tecken.

Att en grupp unga uppvisar ett eller flera av dessa tecken betyder inte automatiskt att de är på väg att radikaliseras eller att det finns en närvaro av våldsbejakande extremism i kommunen. Men det kan vara anledning till att närmare undersöka situationen i syfte att bättre kunna bedöma om ytterligare insatser är nödvändiga.

Orostecken på individnivå

Det som tas upp nedan kan ses som ett komplement att integrera i befintliga metoder mot kriminalitet, missbruk och liknande.

Exempel på riskbeteende:

- att individen hänger på hemsidor, läser böcker eller ser film med våldsbejakande extremistiskt budskap
- att individen är inblandad i tydliga händelser eller situationer, som våldsamma sammandrabbningar eller upplopp, möten med extremistiska budskap
- att individen börjar omge sig med extremistiska symboler, klär sig enligt en viss grups dress code eller tatuerar sig
- att individen är inblandad i kriminalitet eller annan typ av allvarligt riskbeteende.

Exempel på åsikter:

- intoleranta åsikter, förkastar demokratiska principer, övertygad om att de egna åsikterna är de enda riktiga, försöker argumentera och överbevisa andra
- ger uttryck för konspirationsteorier, synen på andra som fiender, hat mot bestämda grupper. Det kan vara judar, muslimer, svenskar, kapitalister, invandrare, homosexuella osv.
- argumenterar för absoluta lösningar, t ex att en viss grupp ska bort, att samhället ska sprängas osv.
- försöker legitimera sina åsikter genom att peka på missförhållanden i samhället eller världen.

Exempel på relationer:

- isolerar sig eller har dåliga relationer till familjen
- hänger med nya kompisar och har relationer till personer eller grupper som ger anledning till oro, t ex kopplingar till kriminalitet eller våldsbejakande extremism
- lägger av med fritidsintressen och lämnar gamla kompisar och gäng.

Lagstöd till åtgärder

I rapporten ”*Våldsbejakande extremism – Stöd för socialtjänstens arbete med barn och vuxna*” har Socialstyrelsen sammanställt ett utförligare lagstöd och rättsfall relevanta för socialtjänsten när de kommer i kontakt med våldsbejakande extremism (för länk se s. 7.)

Nedanstående sammanställning är hämtad från presentationen ”*Våldsbejakande extremism – vad betyder det för kommunerna?*” av Ann Sofi Agnevik, förbundsjurist på Sveriges kommuner och landsting.

Socialtjänstlagen (2001:453)

- Socialtjänstens mål är (1 kap. 1 § SoL) att på demokratins och solidaritetens grund främja människors:
 - ekonomiska och sociala trygghet
 - jämlikhet i levnadsvillkor
 - aktiva deltagande i samhällslivet för dem som vistas i kommunen.
- Med hänsyn till människans ansvar för sin och andras sociala situation ska socialtjänsten inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser.
- *Ramlag* med frihet vid val av tillvägagångssätt att hjälpa en klient.
- Alla beslut enligt socialtjänstlagen ska ske efter ansökan och efter en individuell bedömning av sökandes behov.
- Socialtjänsten har det *yttersta ansvaret* för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver utan inskränkning av andra huvudmäns ansvar (2 kap. 1 § SoL).
- Uppsökande verksamhet (3 kap. 4 § SoL).
- Orosanmälan (14 kap. 1 § SoL)
- *Anhörigstöd* i socialtjänstens mening innebär:
 - stöd för att underlätta för de personer som vårdar närstående som är *långvarigt sjuk* eller *äldre* eller har ett *funktionsbinder*. Alltså underlätta för dem som *vårdar en närstående*.
- Särskilda bestämmelser för vissa grupper, exempelvis *brottsoffer*.
 - De som utsatts och dennes närstående ska få hjälp och stöd.
 - Inget liknande stöd för dem som begått själva brottet om inte personen av andra skäl behöver socialtjänstens stöd.

Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU (1990:52)

Omhändertagande på grund av riskbeteende, 3 § LVU.

- Riskbeteendet ska ha förevarit i Sverige.
- Påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas och att den vård som behövs för att förebygga eller reparera skadan inte kan ges frivilligt.
- Hälsa är både fysisk och psykisk hälsa.
- Brottslig verksamhet *kan* innebära att LVU är tillämplig.
- Socialt nedbrytande beteende kan vara att den unge begått ett eller ett par allvarliga brott utan att det kan betraktas som brottslig verksamhet.

Offentlighets- och sekretesslagen (1990:52)

Socialtjänsten har sekretess som huvudregel men uppgifter kan lämnas till:

- Polismyndigheten om det rör en person under 21 år om:
 - man befarar brottslig verksamhet
 - *och* man härigenom kan förhindra denna
 - *och* det inte annars är olämpligt (10 kap. 18 a § OSL).
- Åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller någon annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet endast om misstanken angår:
 - *brott* för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år,
 - *försök till brott* för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelser i två år, eller:
 - *försök till brott* för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år, om gärningen innefattat försök till överföring av sådan allmänfarlig sjukdom som avses i 1 kap. 3 smittskyddslagen (2004:168) (10 kap. 23 § OSL).
- Polismyndighet vid omedelbart polisiärt ingripande av någon under 18 år:
 - vid förhållanden som innebär överhängande och allvarlig risk för den unges hälsa eller utveckling, eller
 - om den unge påträffas när han eller hon begår brott (10 kap. 20 § OSL).

Skolan har en mildare sekretess där offentlighet är huvudregel.

- Vid orosanmälan till socialtjänsten kan skolan ”säga allt”.

Hälso- och sjukvården kan lämna uppgifter till socialtjänsten och vice versa om det behövs för att ge den enskilde nödvändig vård, behandling eller annat stöd och denne:

- inte fyllt 18 år,
- fortgående missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel, eller
- vårdas med stöd av lagen om (1991:1128) psykisk tvångsvård eller lagen(1991:1129) om rättspsykiatrisk vård. Gäller även uppgift om en gravid person eller närstående till denne, om uppgiften behövs för en nödvändig insats till skydd för det väntade barnet (25 kap. 12 § OSL).

Tips och kontaktuppgifter

Fryshuset

Fryshuset har två verksamheter som stöttar individer bort från våldsbejakande miljöer. Exit är inriktat på den svenska vit makt miljön, och Passus vänder sig till personer som vill lämna organiserade kriminella gäng. Utöver dessa arbetar de med en pilotberedskap kring personer som vill bryta med våldsbejakande islamistisk extremism.

E-mail: info@fryshuset.se

Telefonnummer till växel: 08 - 691 76 00

Vardagar kl. 09:00 – 20:00.

Nationell stödtelefon om våldsbejakande extremism

Telefonnummer: 020 - 100 200

Vardagar kl. 09:00 – 15:00

För mer information om stödtelefonen besök röda korsets hemsida:

<http://www.redcross.se/kontakt/valdsbejakande-extremism>

Samtalskompassen

Samtalskompassen är ett utbildningsmaterial som innehåller två metodstöd, ett stöd för dialog med unga samt stöd för samverkansgrupper ute i landet. Materialet syftar till att förebygga radikaliserings hos unga genom att, med hjälp av stödjande och förebyggande samtal, stärka ungas motståndskraft mot extrema budskap och erbjuda andra vägar till inflytande. Materialet innehåller också kunskap om våldsbejakande extremism som fenomen.

Utbildningsmaterialet går att hitta på:

<http://samtalskompassen.samordnarenmotextremism.se/>

Socialstyrelsens rapport *Våldsbejakande extremism – Stöd för socialtjänstens arbete med barn och vuxna*

Socialstyrelsens rapport behandlar vägar in i och ut ur våldsbejakande extremism, upptäckt, utredning, insatser, stöd till anhöriga, samverkan, relevant lagstiftning och rättsfall. Syftet är att vara ett stöd för socialtjänsten i ärenden där barn och unga vuxna är eller riskerar att bli involverade i våldsbejakande extremism.

Rapporten finns att ladda ner på:

<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2016/2016-5-2>